

COME-RES country desk Vlaanderen / Nederland

Eerste thematische workshop & policy lab (25 mei 2021)

**COME
RES**

Advancing Renewable
Energy Communities

vito

TU/e

RESCOOP.EU

WELKOM

Erika Meynaerts & Kelsey van Maris (VITO/Energyville)

Erika Laes & Kellan Anfinson (TUEindhoven)

Dirk Vansintjan, Stavroula Pappa & Sara Tachelet (REScoop.eu)

Advancing Renewable
Energy Communities

Praktische afspraken

- default: geen microfoon en geen camera tijdens de plenaire sessie
- panel debat, break-out sessies en geen problemen met connectie: camera mag aan
- deelnemerslijst: naam en voornaam, organisatie tussen haakjes
- vragen tijdens plenaire presentaties in chat (naam spreker)
- “raise hand” knop om het woord te vragen tijdens panel debat
- opname plenaire sessies en break-out sessies
- bij technische problemen:
 - mail naar sara.tachelet@rescoop.eu
 - tel.nr.: 0032 493 40 09 35

Agenda

9u00 – 9u10	Welkom & agenda van de dag
9u10 – 9u30	LICHT Vlaams-Brabant: Lokaal Initiatief voor Hernieuwbare Transitie
<i>(Hilde Hacour – Provincie Vlaams-Brabant)</i>
9u30 – 9u50	Burgerparticipatie en publiek-private samenwerking versnellen klimaattransitie in Oost-Brabant
<i>(Leo D'haese – ECoOB)</i>
9u50 – 10u10	Aanjagen – exploiteren – verbinden
<i>(Martijn Messing – projectleider Programma sociale innovatie, Samenwerking provincie Brabant/Enpuls)</i>
10u10 – 10u30	Verschillende kijken op de stimulering van energiegemeenschappen in de Nederlandse context van meerlagig bestuur
<i>(Rien de Bont – TUEindhoven)</i>

Agenda

10u30 - 10u40	PAUZE
10u40 – 11u00	Panel debat
11u00 – 11u10	Inleiding van het policy lab
11u10 – 11u50	Policy lab break-out sessies
11u50 – 12u00	Plenaire feedback & verdere stappen

VOORSTELLING VAN HET COME-RES PROJECT

Erika Meynaerts – VITO/Energyville

Advancing Renewable
Energy Communities

Algemene info

Looptijd:

30 maanden (start 1 sept. 2020 – einde 28 febr. 2023)

Aantal partners:

16 organisaties uit 9 verschillende EU landen
(BE, DE, IT, LV, NL, NO, PL, PT, SP)

Algemene doelstelling:

Stimuleren en ondersteunen van de uitrol van (hernieuwbare) energiegemeenschappen door de analyse en uitwerking van faciliterend kader.

Focus:

PV, windenergie, geïntegreerde oplossingen (o.a. Vlaanderen/Nederland)

Technologische en geografische focus in Vlaanderen/Nederland

	Modelregio	Doelregio
Vlaanderen	Oost-Vlaanderen (Gent/Eeklo), Antwerpen, Vlaams-Brabant (Leuven)	Limburg (Genk), West-Vlaanderen (Zwevegem) (geïntegreerde oplossingen)
Nederland	Z Rijsenhout, Etten-Leur, Woerden (PV/storage) Loenen (virtual power plant)	Noord-Brabant (geïntegreerde oplossingen)

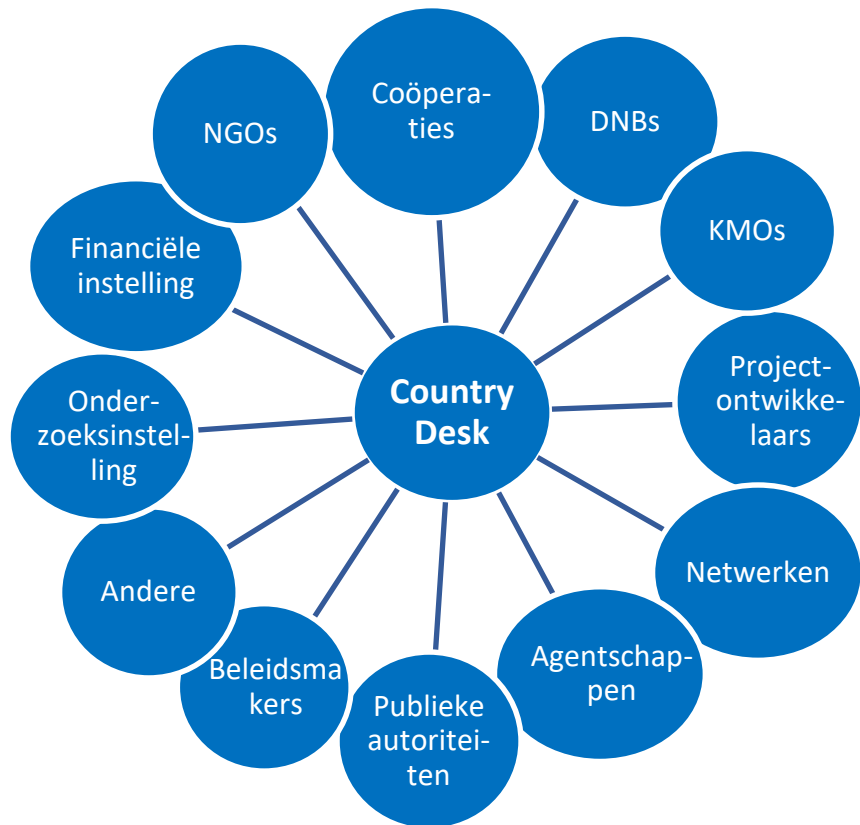
COME RES Deliverables

- D 2.1 Evaluatie van **startcondities** voor EGs (2/2020)
- D 2.2 Evaluatie van **EG potentieel** (7/2021)
- D 3.4 **Actieplannen** voor doelregio's (11/2022)
- D 4.3 **Business modellen** voor 4 doelregio's (08/2022)
- D 6.3 Best practice **transfer roadmaps** (10/2022)
- D 7.1 Vergelijking van **enabling frameworks** for EGs (6/2022)
- D7.3 **Beleidsrapport & aanbevelingen** (1/2023)

COME RES Kanalen/ Tools

- **Organisatie van 9 country desks** (12/2020-1/2021)
- **Thematische WS + beleidslab** (5/6 2021)
- **Policy brief** (4/2021)
- Deelname aan **publieksconsultaties**
- Publicatie van **position papers**
- Partners in **adviesorganen**
- **Organisatie van 9 country desks**
- **Thematische WS + beleidslabs**
- **EU policy roundtable** (June 2022)
- Capacity development & transfer workshops
- **Policy briefs**
- Deelname aan **publieksconsultaties**
- Publicatie van **position papers**
- Partners in **adviesorganen**

Structuur en activiteiten country desk

- Country desk = klankbordgroep
- Oplossingsgerichte dialoog, afhankelijk van specifieke context en regionale noden
- In VI./NI.: coördinatie VITO/Tue, evt. opsplitsing in functie van noden
- Streven naar vertegenwoordiging van minstens 15 deelnemers, verspreid over doelgroepen
- 1 startvergadering (19/01/2021)
- 2 vervolggaderingen
- Min. 2 thematische workshops/policy labs
- Activiteiten worden op project website gedocumenteerd:

<https://come-res.eu/stakeholder-desks/>

Waarom meedoen?

- uitwisselen van ervaringen over grenzen heen (tussen lidstaten, regio's)
- beleidsaanbevelingen ter ondersteuning van (hernieuwbare) energiegemeenschappen
- praktische ondersteuning bij de uitrol van (hernieuwbare) energiegemeenschappen in de doelregio (ontwikkeling dashboard, potentieelinschatting, generiek businessmodel, regionaal actieplan)
- ruimte om in te spelen op concrete vragen of suggesties vanuit country desk

Volg ons ...

<https://come-res.eu/>

Follow us

Subscribe to our newsletter

Policy Note

Policy Brief 1: Renewable Energy Communities - Are we nearly there?

Community energy has come a long way in Europe and is promising to become a backbone for a more decentralized and flexible Energy Union in which...

Publication Date: 30 Apr 2021

Author: Arthur Hinsch, Carsten Rothballer, Julia Kittel (ICLEI) - based on work by the COME RES partners

[See the whole resource.](#)

Download

Report

Assessment Report on Technical, Legal, Institutional and Policy Conditions in the COME RES countries

The assessment report compiles the national summary reports elaborated for each partner country. The report is based on a systematic assessment...

Publication Date: 08 Apr 2021

Author: Karina Standal and Stine Aakre (CICERO), in collaboration with the COME RES consortium

[See the whole resource.](#)

Document 1
ASSESSMENT REPORT ON
TECHNICAL, LEGAL, INSTITUTIONAL
AND POLICY CONDITIONS

Download

Agenda

9u00 – 9u10	Welkom & agenda van de dag
9u10 – 9u30	LICHT Vlaams-Brabant: Lokaal Initiatief voor Hernieuwbare Transitie
<i>(Hilde Hacour – Provincie Vlaams-Brabant)</i>
9u30 – 9u50	Burgerparticipatie en publiek-private samenwerking versnellen klimaattransitie in Oost-Brabant
<i>(Leo D'haese – ECoOB)</i>
9u50 – 10u10	Aanjagen – exploiteren – verbinden
<i>(Martijn Messing – projectleider Programma sociale innovatie, Samenwerking provincie Brabant/Enpuls)</i>
10u10 – 10u30	Verschillende kijken op de stimulering van energiegemeenschappen in de Nederlandse context van meerlagig bestuur
<i>(Rien de Bont – TUEindhoven)</i>

LICHT Vlaams-Brabant

Lokaal Initiatief voor een Coöperatief
Hernieuwbare Transitie

**VLAAMS-
BRABANT**

krispunt van vele werelden

Kader

- Provinciale ambitie: klimaatneutraal en klimaatbestendig tegen 2040
- Samen met gemeenten, bedrijven, kennisinstellingen, middenveld én burgers

Kader

- Gemeentelijk klimaatbeleid in het kader van het Burgemeestersconvenant
- Vraag van steden en gemeenten:
 - hoe burgers betrekken bij lokale energietransitie?
 - mogelijkheden van energiecoöperaties?

Kader

Ontstaan uit koppeling van 2 initiatieven

- **2017-2020: Samenwerkingsovereenkomst tussen de Provincie Vlaams-Brabant en 4 lokale organisaties van het Klimaatnetwerk Vlaams-Brabant (Pajopower, 3Wplus, IGO en Kringwinkel Hageland):**
 - ✓ Groepsaankopen energetische renovaties
 - ✓ Renovatiebegeleidingen
 - ✓ Stimuleren en ondersteunen van burgerparticipatie en de oprichting van lokale energiecoöperaties
- **2017: oprichting LICHT-Leuven**
 - ✓ Samenwerking van de stad Leuven, de vzw Leuven 2030 en burgercoöperatie Ecopower om energietransitie via burgers te versnellen

VLAAMS-
BRABANT

LAAMS-
RABANT

Project LICHT-Vlaams-Brabant

- **Bijkomende provinciale Klimaatsubsidie van 75.000 euro voor Ecopower en Ecolife vzw voor de uitvoering van het project LICHT-Vlaams-Brabant:**
 - ✓ Opschaling van LICHT-Leuven naar provincie Vlaams-Brabant
 - ✓ Begeleidingstraject door Ecopower en Ecolife vzw
 - Vlaams-Brabantse gemeenten én burgers wegwijs maken in de wereld van de burgercoöperaties
 - burgerinitiatieven of 'energietransitiegroepen' begeleiden op weg naar een volwaardige energiecoöperatie

VLAAMS-
BRABANT

LAAMS-
RABANT

Project LICHT - Vlaams-Brabant

DOEL

- Burgers via slimme participatiebegeleiding samenbrengen rond niet-particuliere collectieve duurzame energieprojecten
- Financiering van de energieprojecten via rechtstreekse burgerparticipatie.
- Lokale LICHT-groepen of 'energietransitie-groepen' helpen evolueren naar een volwaardige energiecoöperatie, op voorwaarde van een significante projectportfolio en voldoende vrijwillige inzet van burgers.
- Gemeenten aanzetten om dit proces te faciliteren en een lokale LICHT-werking te ondersteunen

Project LICHT - Vlaams-Brabant

- Boodschap:
 - ✓ het bundelen van projecten over de gemeentegrenzen is noodzakelijk om tot werkbare energiecoöperaties te komen.
 - ✓ wanneer de oprichting van een (inter)gemeentelijke burgercoöperatie niet haalbaar blijkt, kan de gemeente via bestaande burgercoöperaties toch concrete klimaatprojecten met hun bevolking kan realiseren.

LICHT: concrete aanpak

- **Stap 1: Inzichtfase (informereren)**
 - Toelichting voor bestuur, ambtenaren, adviesraden, klimaatteams, bestaande burgerinitiatieven,...
 - Hoe werken energiecoöperaties, gewenste schaalgrootte, rol burgers, meerwaarde voor gemeente, hoe starten,...?
 - Nagaan wat er leeft in de gemeente en wat het potentieel is
- **Stap 2: Wervingsfase (mobiliseren en toeleiden)**
 - Algemene infoavond voor burgers
 - Zoveel mogelijk kanalen aanboren om burgers te mobiliseren
 - Resulteert in het oprichten van een LICHT-groep of energietransitiegroep

LICHT: concrete aanpak

(informereren, toeleiden, participeren)

- **Stap 3: Begeleidingstraject voor bewonersgroepen**

- ✓ LICHT-groepen worden opgeleid in het selecteren, evalueren, communiceren en begeleiden van goede hernieuwbare energieprojecten.

- ✓ zorgt voor de nodige lokale capaciteitsopbouw rond energietransitie (volgens het principe 'train the trainer') van burgers en gemeente.

- ✓ maximum vijf werksessies, gericht op participatie en draagvlakcreatie en de technische en financiële screening van haalbare energieprojecten:

- **Stap 4: Opstart energiecoöperatie**

- ✓ Wanneer de LICHT-groep de stap zet naar de oprichting van een energiecoöperatie, biedt REScoop.Vlaanderen, de koepel van energiecoöperaties, ondersteuning bij het opstellen van statuten, bij het ontwikkelen van de financiële/administratieve structuur enz. . Nieuwe leden kunnen gratis beroep doen op hun ervaring en expertise.

Samenwerking tussen lokale partners

- 4 organisaties van het Klimaatnetwerk Vlaams-Brabant:
 - ✓ eerste aanspreekpunt voor gemeenten en burgerinitiatieven binnen hun regio
 - ✓ stimuleren van gemeenten voor het opzetten van een LICHT-werking
- Begeleidingstrajecten door Ecolife en Ecopower:
 - ✓ Ecolife: groepsdynamische begeleiding, begeleiding bij draagvlakcreatie
 - ✓ Ecopower: begeleiding bij technische en financiële screening van de projecten

Samenwerking tussen lokale partners

- Provincie Vlaams-Brabant:
 - ✓ financiële steun aan het Klimaatnetwerk Vlaams-Brabant
 - ✓ financiële steun aan Ecolife en Ecopower voor uitwerking begeleidingstrajecten
 - ✓ Algemene logistieke en communicatieve ondersteuning:
 - sensibilisatiemateriaal
 - netwerkevent ism alle partners en LICHT-groepen in Provinciehuis

Samenwerking tussen lokale partners

- Gemeenten:
 - ✓ logistieke en communicatieve ondersteuning
 - ✓ beperkte financiële ondersteuning Ecolife en Ecopower voor begeleidingssessies
 - ✓ hulp bij de inventarisatie van mogelijke energieprojecten (eigen gemeentelijke projecten + projecten op het grondgebied)
 - ✓ goedkeuring van een gemeenteraadsbesluit rond hernieuwbare energie en X% burgerparticipatie (op basis van aangeboden model)

Resultaten

- **25 van de 65 gemeenten ondersteunden de LICHT-werking** en faciliteerden samen met de partners een coöperatieve werking met burgerparticipatie.
- **12 gemeenten** keurden een **gemeenteraadsbesluit** goed om bij nieuwe projecten rond hernieuwbare energie op het grondgebied van de gemeente en op eigendommen van de gemeente te streven naar minstens **50% rechtstreekse participatie** via coöperaties die de 7 ICA-principes respecteren.

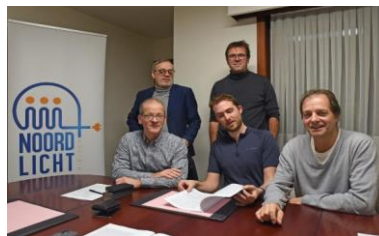

Resultaten

- **9 LICHT-groepen** kregen begeleiding
- Zij evolueerden tot een nieuwe burgercoöperatie of sloten aan bij bestaande energicoöperaties

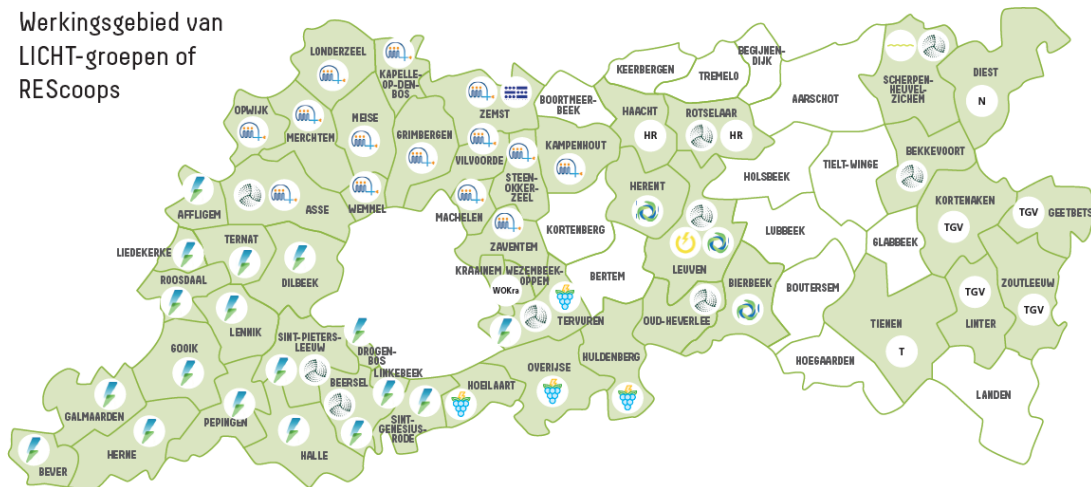
HagelandStroomt

LICHT VLAAMS-BRABANT

Werkingsgebied van
LICHT-groepen of
REScoops

Werkingsgebied van een LICHT-groep of een REScoop (REScoop Vlaanderen en EcoPower zijn actief op het hele grondgebied)

LICHT-groepen:

REScoop:

Koepelorganisatie:

Resultaten

Van 2017 tot 2020:
van 1 tot 5 energiecoöperaties en
tal van realisaties ism lokale overheden

- [Pajopower](#)
- [Ecoob](#)
- [NAVITAS Energie](#)
- [Energiecoöperatie Noordlicht](#)
- [Druifkracht](#)

EUROPEES PROJECT RHEDCOOP: Renovatie en hernieuwbare energiediensten via coöperaties

www.rhedcoop.eu

“Ontwikkelt ESCo* varianten
om woningen en publieke gebouwen
te verduurzamen
via burgercoöperaties”

#2018-2021 #€3.22 mioe #12 projectpartners

* *ESCo: Energy Service Company*

Overzicht demo's

Traject publieke gebouwen

West-Vlaanderen (Beauvent)
Eeklo (Volterra)
Belgisch Limburg (Bronsgroen)
Vlaams-Brabant (Halle, Gooik, SGR) PJP

Traject residentiële gebouwen

Borsele (op te richten)
Tilburg (ECUdenhout)
Gent (Energent)
Antwerpen (ZuidTrAnt)
Leuven (soc.-kwetsbaren) LICHT-ECOOP

Agenda

9u00 – 9u10	Welkom & agenda van de dag
9u10 – 9u30	LICHT Vlaams-Brabant: Lokaal Initiatief voor Hernieuwbare Transitie
<i>(Hilde Hacour – Provincie Vlaams-Brabant)</i>
9u30 – 9u50	Burgerparticipatie en publiek-private samenwerking versnellen klimaattransitie in Oost-Brabant
<i>(Leo D'haese – ECoOB)</i>
9u50 – 10u10	Aanjagen – exploiteren – verbinden
<i>(Martijn Messing – projectleider Programma sociale innovatie, Samenwerking provincie Brabant/Enpuls)</i>
10u10 – 10u30	Verschillende kijken op de stimulering van energiegemeenschappen in de Nederlandse context van meerlagig bestuur
<i>(Rien de Bont – TUEindhoven)</i>

Burgerparticipatie en publiek-private samenwerking versnellen klimaattransitie in Oost-Brabant

25-5-2021 COME RES

workshop over de interactie tussen lokaal beleid en energiegemeenschappen

Leo D'haese, vrijwilliger - bestuurder ECoOB cv (energie) en Minder=Meer vzw (renovaties)

Overzicht

- Voorstelling van een lokaal voorbeeld: burgerenergiecoöperatie ECoOB
- **Hoe versnelde** de publiek-private samenwerking de klimaattransitie ?
- **Hoe kan overheid de burgers hierbij nog verder ondersteunen ?**
 - Daarom: Waarom willen burgers mee de klimaattransitie uitvoeren ?

in

vogelvlucht

ECoOB cv = Energiecoöperatie Oost Brabant

- Lokale burgerenergiegemeenschap
 - voldoet aan EU definities Citizen Energy Community (CEC) & Renewable Energy Community (REC)
- type Rescoop => gebaseerd op ICA-principes
 - Participatie: democratische inspraak & winst voor klimaat, vennoot (dividend) en klant
 - Samenwerking: win-win creëren voor de realisatie van lokale klimaatdoelstellingen
- cv en Lid van Nationale Raad voor de Coöperatie en Rescoop.Vlaanderen

in

- **Bedrijfsmodel**

- focus hernieuwbare energie: ESCO voor zonnestroom (PV) op grote daken
 - klant stelt groot dak beschikbaar => koopt goedkope groene PV stroom én ontzorging
 - klanten: overheid, woonzorgcentra, bedrijven en verenigingen met grote daken
 - 500 vennoten: burgers financieren alles door intekening op ECoOB aandelen
 - nog klein : 1 MW -> 2 MW = stroomproductie voor 500-tal gezinnen

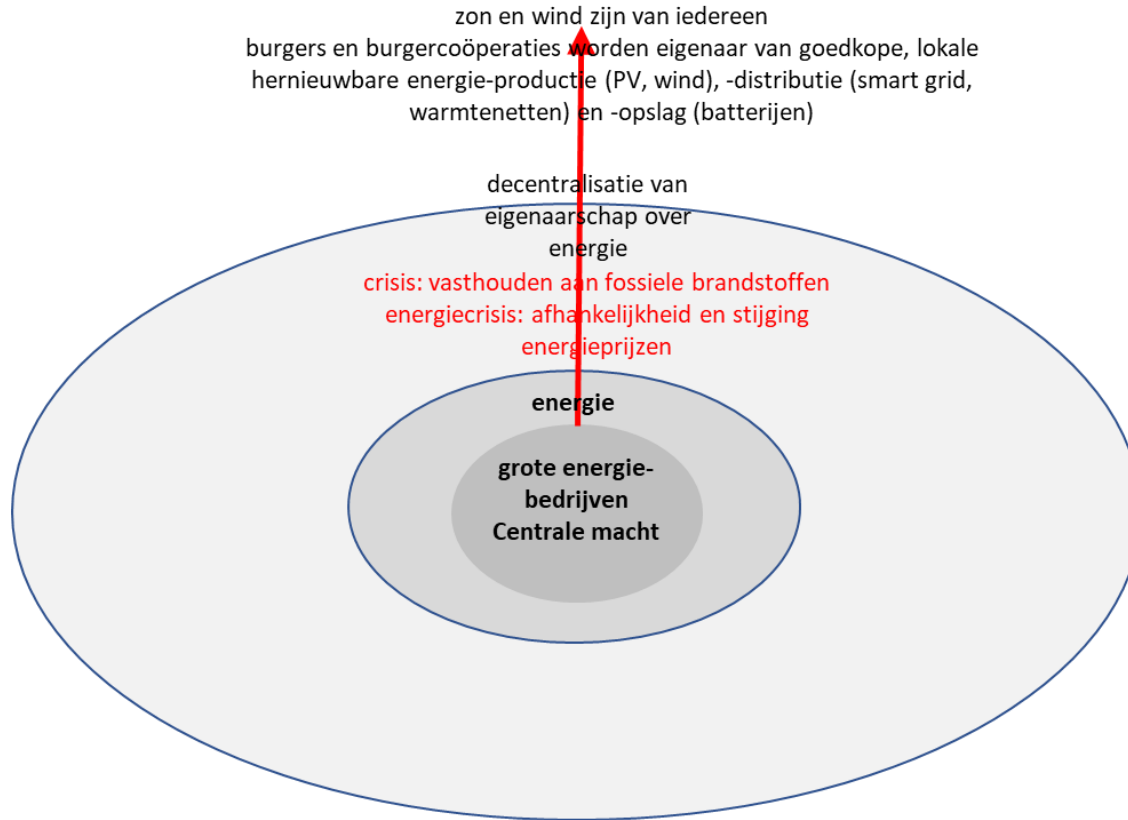
Publiek-private samenwerking neemt een hoge vlucht

- 2018-2019
 - Oprichting ECoOB cv met lokale werking in Herent
 - Opleiding “opstart burgercoöperaties”: provincie + LICHTLeuven (stad + EcoPower +...)
- 2020 : bliksemstart
 - juni: burgers uit Leuven beëindigen opleiding en stappen in bestuur van ECoOB cv
 - sept.: ECoOB neemt deel aan aanbesteding stad Leuven: PV met burgerparticipatie
- 2021 : snelle en winstgevende groei
 - uitbreiding -> Oost Brabant: burgergroepen uit Rotselaar, Haacht, Lubbeek, Holsbeek stappen in ECoOB, worden lokaal actief, gemeentebesturen werken mee
 - ook grotere PV projecten, vele vennoten investeren graag meer dan 250 €
- 2022 : eerste dividend ? CO₂ uitstoot daalt substantieel ?

Waarom willen burgers mee in de klimaattransitie
en
hoe kan overheid hen hierin ondersteunen ?

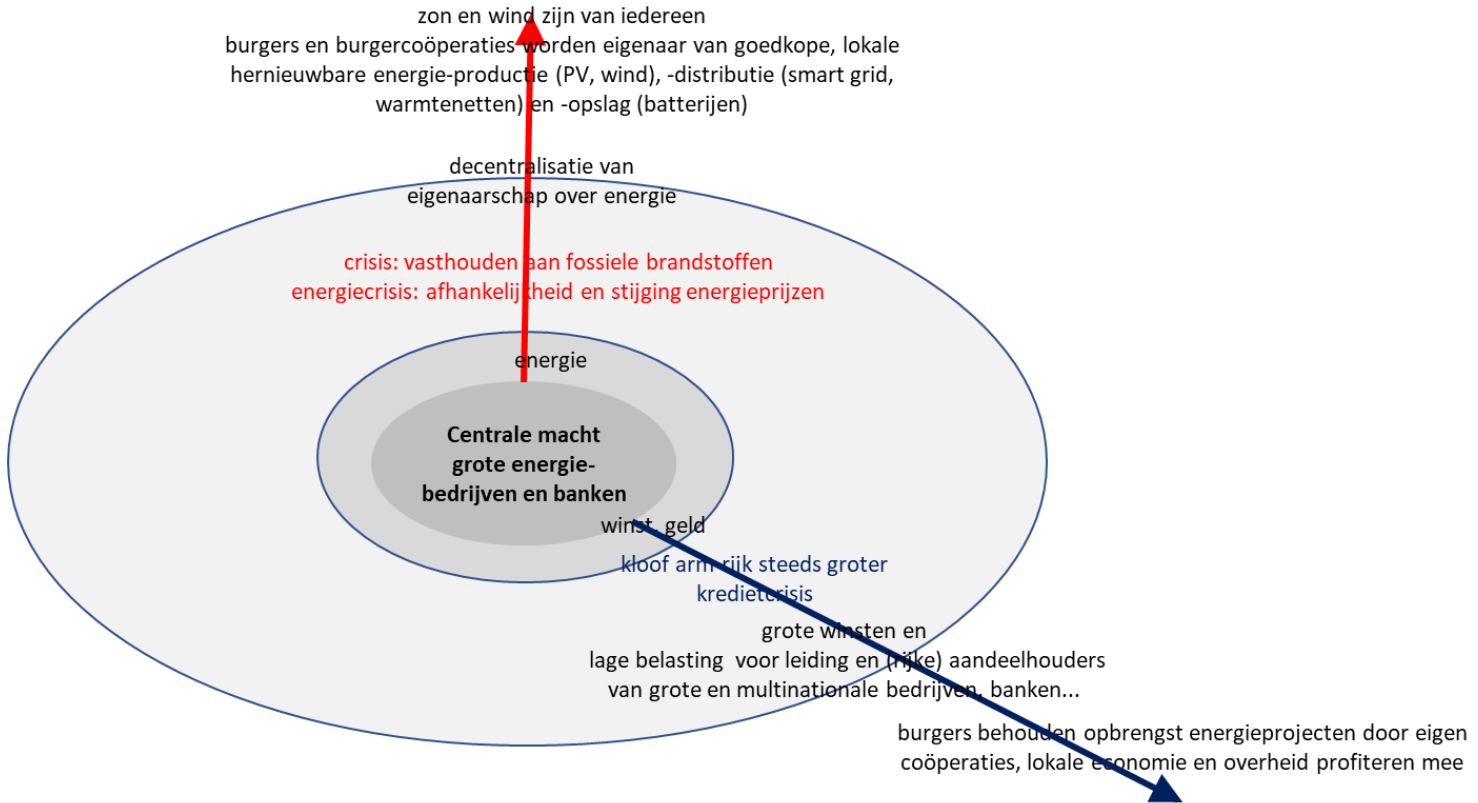
Burgers willen eigenaarschap van hun zon- en windenergie door decentralisatie naar lokale, eigen productie

Burgers willen eigenaarschap van hun zon- en windenergie door decentralisatie naar lokale, eigen productie

- ECoOB werkt, volgens de principes van ICA
 - Autonoom en onafhankelijk (door lokale hernieuwbare bronnen)
- De lokale overheid kan van burgerparticipatie een voorwaarde maken
 - De gemeenteraad van Leuven keurde “raam-”akkoord goed voor aanbestedingen mét burgerparticipatie
 - De stad Leuven groepeerde interesse voor PV op 11 grote gebouwen en schreef aanbesteding uit met min. 50 % burgerparticipatie: ECoOB en EcoPower wonnen samen
- De burgers die vennoot zijn van ECoOB cv zijn samen eigenaar van de PV op daken van de stad Leuven (bibliotheek...) en op vele andere daken
- Leuven2030, andere steden en Rescoops zoekt de juiste structuren voor lokaal eigenaarschap bij energetische projecten (warmtenetten...)

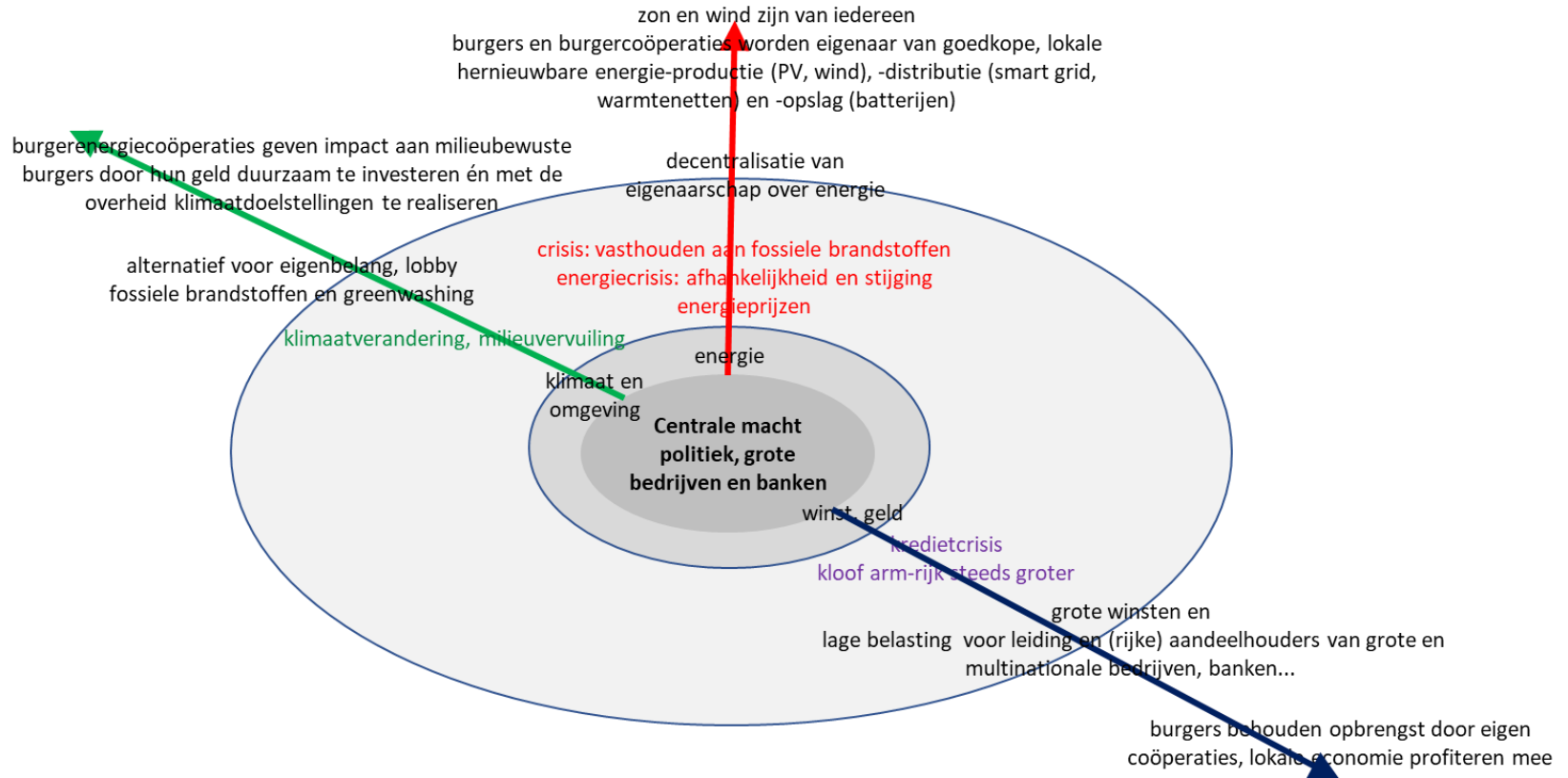
Burgers willen opbrengsten van hun investering in energie door decentralisatie naar lokale, eigen burgercoöperaties

Burgers willen opbrengsten van hun investering in energie door decentralisatie naar lokale, eigen burgercoöperaties

- De financiële opbrengsten van de PV van ECoOB worden verdeeld (win-win)
 - de klant betaalt minder elektriciteit
 - de vennoten van ECoOB delen in de winst (dividend)
- Dat dividend = “wortel” waarmee Rescoops kunnen veel (slapend) burgerkapitaal aantrekken voor duurzame energieprojecten, maar om een redelijk dividend te kunnen uitbetalen mogen ze niet veel risico's nemen
 - **de lokale overheid kan risico's aanvaardbaar maken door garanties te geven voor lokale klimaatprojecten met groot potentieel en risico's**
 - bv. aquathermie en riothermie projecten werden door EcoPower/Core/ECoOB onderzocht: de rendabiliteit is té onzeker
 - blijft de gasprijs té laag ? zal Vlaams Energieminister haar intentie realiseren (sociaal tarief warmte)?
 - **Provincies in Nederland** stappen in **Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties**. Het fonds helpt energiecoöperaties van inwoners bij de **financieel risicovolle opstartfase van duurzame-energieprojecten**.

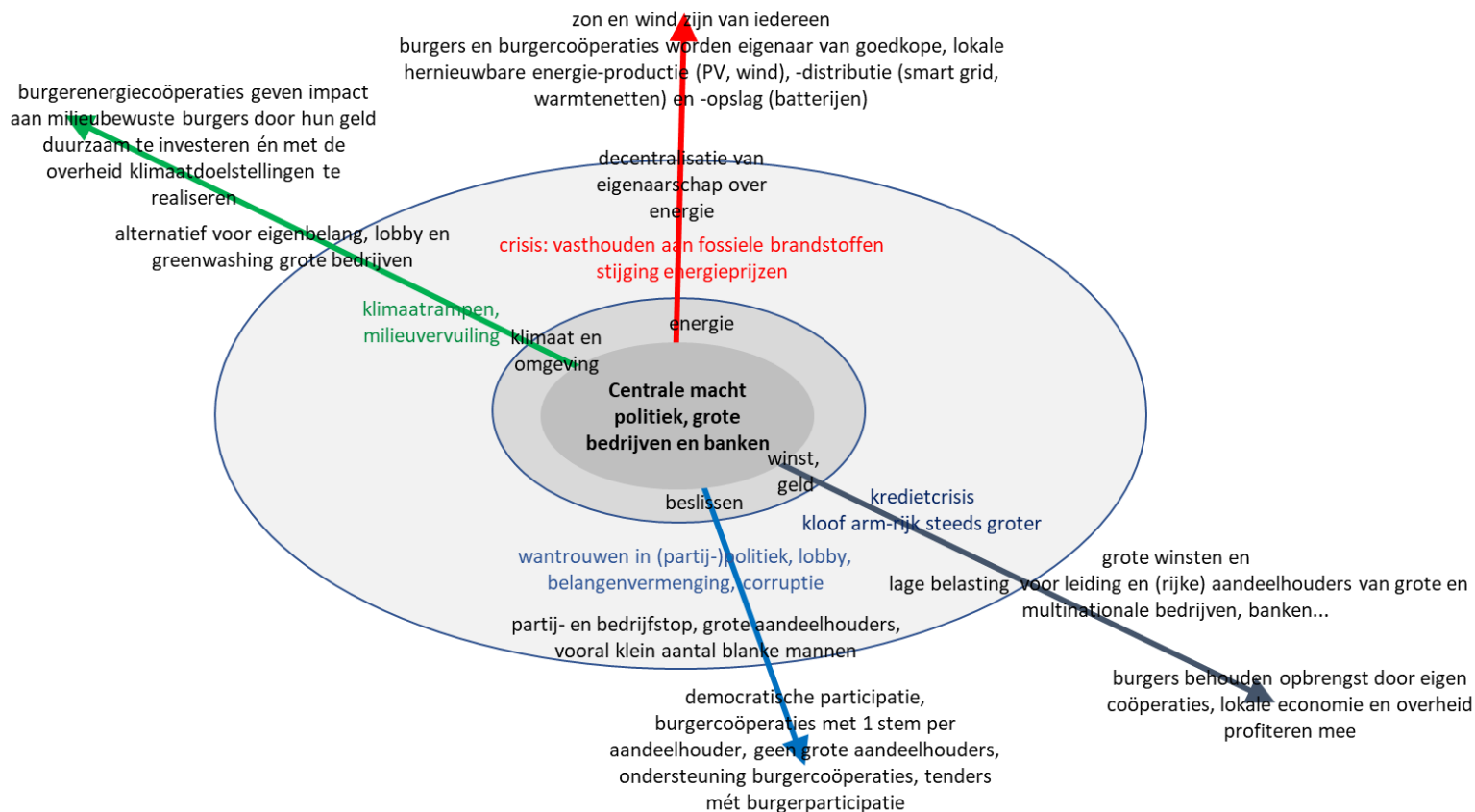
Burgers willen transitie naar duurzame energieproductie om klimaat te redden samen met de overheid

Burgers willen transitie naar duurzame energieproductie om klimaat te redden samen met de overheid

- De stad Leuven is mede-oprichter en grote sponsor van Leuven2030 vzw voor samenwerking van alle actoren (burgers, bedrijven, overheid, onderwijs) rond klimaat, en ECoOB schaart zich achter deze doelstellingen
 - Roadmap= plan voor zeer ambitieuze doelstellingen ivm klimaat én burgerparticipatie
- De lokale overheid kan oprichting en startfase Rescoops faciliteren, bv.
 - Een Leuvens consortium (LICHT: stad Leuven, EcoPower...) en provincie Vlaams Brabant
 - beslissen in 3/2017 om lokale actoren en hernieuwbare energie projecten te ondersteunen
 - het opleidingstraject gaat ism gemeenten telkens 5-tal infosessies geven:
 - spoedcursus: wat zijn energicoöperaties ? ESCO voor PV ? ICA ?... en hoe oprichten ?

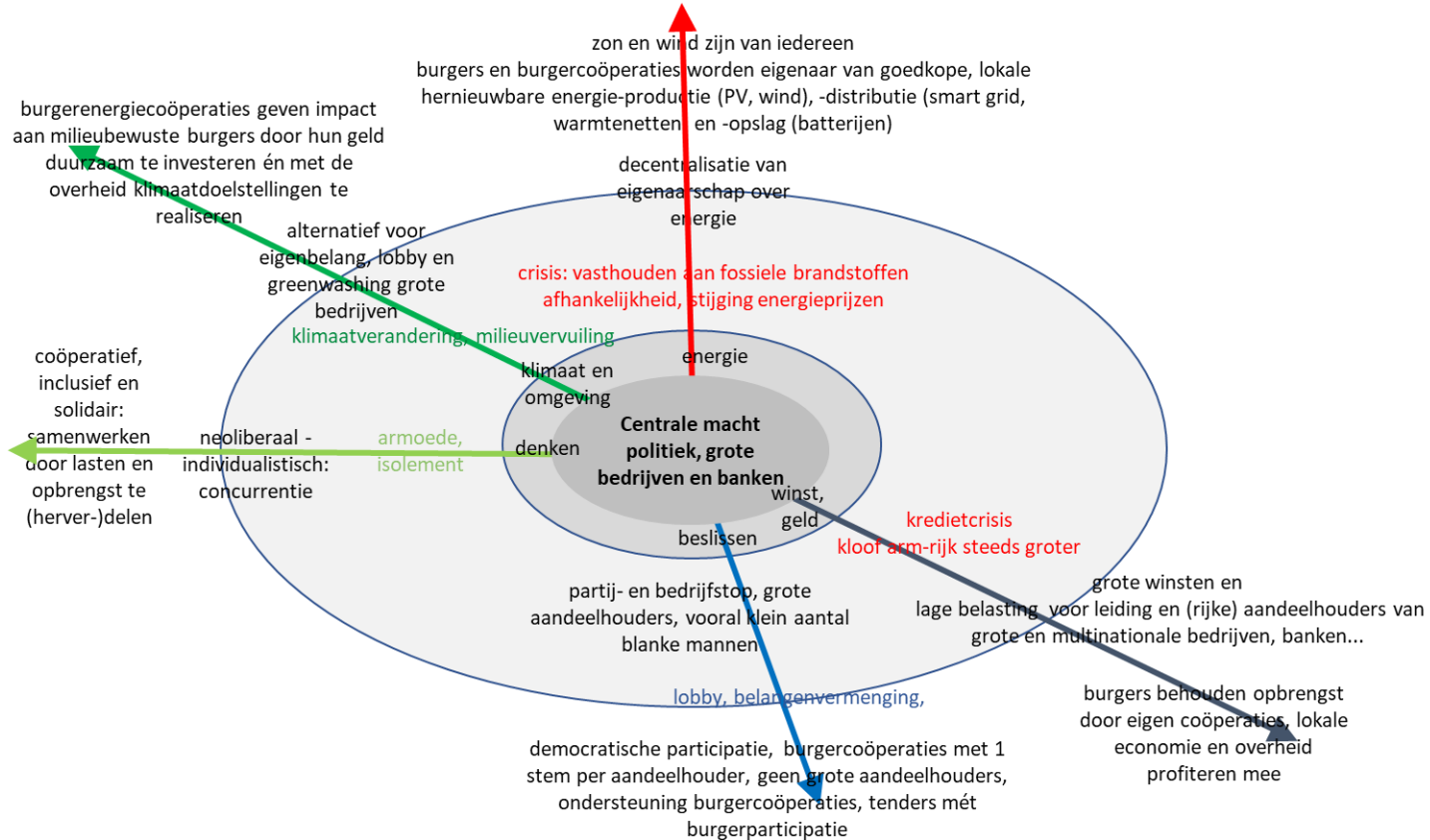
Burgers willen democratisch mee beslissingen ivm energie door te participeren in lokale energiecoöperaties

Burgers willen democratisch mee beslissingen ivm energie
door te participeren in lokale energiecoöperaties

- ECoOB is een lokale burgerenergiecoöperatie van het type Rescoop en werkt volgens de principes van ICA, o.a.
 - Open en vrijwillig lidmaatschap
 - Democratische controle door de leden
- **Overheden kunnen zo'n burgerenergiegemeenschap als gesprekspartner betrekken** omdat zij burgers vertegenwoordigen via een democratisch proces, bv.
 - EcoPower (Rescoop) werd **energieconsulent van stad Leuven** (resultaat van een aanbesteding) en **overlegt maandelijks** met de stad Leuven over coördinatie energie...
 - ECoOB werd als snel na de oprichting ook bij dit overleg betrokken
 - ECoOB kan als lid van Leuven2030 mee beslissen over het lokale klimaatplan

Burgers willen solidair lasten en opbrengsten delen door samenwerking in hun coöperatie én met partners

Burgers willen solidair lasten en opbrengsten delen door samenwerking in hun coöperatie én met partners

ECoOB werkt volgens de principes van ICA, o.a.

• Samenwerking tussen coöperaties

- Zo plaatsen de Rescoops van Mechelen (Klimaan) en Leuven (ECoOB) samen 1333 zonnepanelen halfweg Mechelen en Leuven (Vites Boortmeerbeek)
- Zo werken de Rescoops in Vlaanderen
 - samen met Partago, burgercoöperatie voor elektrische deelauto's
 - in hun koepel Rescoop Vlaanderen: **de Vlaamse overheid kan Rescoop Vlaanderen erkennen als sectororganisatie voor duurzame energie, zoals ODE => financiële ondersteuning voor professionalisering**
 - **de bottleneck voor versnelling zit bij ECoOB niet in kapitaal of goede projecten, wel in expertise kunnen betalen**

• Samenwerking met burgergroepen in Oost-Brabant binnen ECoOB

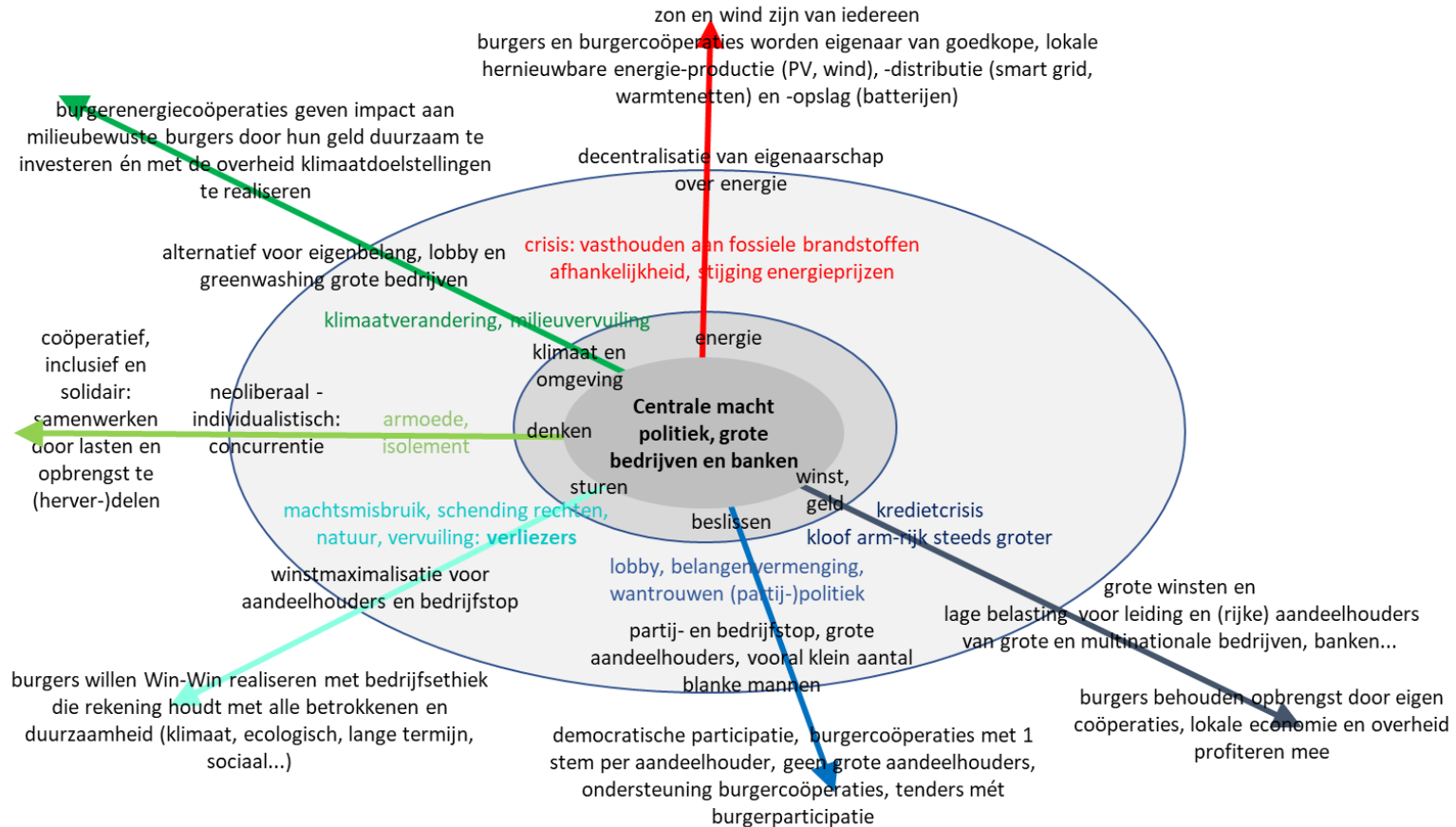
- **provincie Vlaams Brabant** mikte op 4 burgerenergiecoöperaties: “optimaal lokaal/schaal”
- Leuvense burgers sloten aan bij ECoOB in Herent, intussen ook Lubbeek, Haacht, Rotselaar, Holsbeek...
 - win-win: meer lokale contacten, meer vennoten, meer projecten, gedeelde vaste kosten...

Burgers willen solidair lasten en opbrengsten delen
door samenwerking in hun coöperatie én met partners

- Solidair tegen energiearmoede: project “goedkope zonnestroom van eigen dak”
 - in het kader van een samenaankoop met ontzorging
 - voor lage inkomensgroep samen met Minder=Meer vzw (renovatie noodkopershuizen)
 - onderzoek ECoOB financiering zonnepanelen met garantiefonds (terugbetalingsproblemen)
 - lokale overheid kan participeren in zo’n garantiefonds
 - 4 soorten doelen te halen: energiearmoede, klimaat, burgerparticipatie, woonkwaliteit
 - financiële hefboom: enkel tussenkomst als zelfs sterk verlaagde elektriciteitsrekening niet haalbaar is

Burgers willen win-win-win realiseren

door rekening te houden met alle betrokkenen, klimaat, milieu...

Burgers willen win-win-win realiseren

door rekening te houden met alle betrokkenen, klimaat, milieu...

- ICA principe : Engagement voor de gemeenschap
- ECoOB: Financiële winst mag niet ten koste zijn van het doel: realisatie van een klimaatneutrale samenleving en een rechtvaardige energietransitie
 - dividend bewust beperkt tot 6 %, max. 5.000 € investering per aandeelhouder
 - winst is wel belangrijk om voldoende kapitaal te kunnen mobiliseren voor het doel
 - sociale doelstelling kan ondergebracht worden in een vzw waarmee samengewerkt wordt
 - ECoOB onderzoekt ook kleinere en minder zekere projecten (dus studie misschien voor niets gedaan) die relatief veel studie vragen en minder winst geven
 - Ook de lokale overheid kan zorgen dat ook studies voor kleinere projecten gerealiseerd kunnen worden
 - bv. stabiliteitstudie dak vereist voor PV op 't Celestijntje in Leuven werd betaald door EU project ELENA L.E.U.V.E.N., een samenwerking van grote gebouweigenaars voor klimaatmaatregelen > 30 miljoen €
 - Lokale overheden kunnen voorstudies subsidiëren en minstens het potentieel van klimaatmaatregelen voor al hun eigen gebouwen laten onderzoeken als voorbereiding voor een aanbesteding die open staat voor burgerparticipatie

Burgers willen transparantie en betrouwbare informatie via infosessies, nieuwsbrief en sociale netwerken

- ICA principe: Onderwijs, vorming en informatieverstrekking
- ECoOB geeft info via website, sociale media en infosessies
 - over de noodzaak en mogelijkheden van duurzame energie + wat doet ECoOB ?
 - over de aard en de voordelen van coöperatief ondernemen + waarom vennoot worden ?
 - actueel: herwinnen van vertrouwen om te investeren in PV, ontkrachten van desinformatie (“klimaatverandering is geen probleem”)
 - voor het grote publiek, werknemers van klanten, vennoten (ook nieuwsbrieven, AV)
- ECoOB voerde met de Stad Leuven een informatiecampagne: was voorwaarde voor toekenning aanbesteding PV met burgerparticipatie (11 dagen project)

Burgers willen transparantie en betrouwbare informatie
via infosessies, nieuwsbrief en sociale netwerken

Lokale overheid kan opleiding & ontwikkeling van tools faciliteren: zorgt voor transitieversnelling

- gebruik van tools (bv. voor bepaling en optimaliseren van eigenverbruik PV) brengt expertise binnen bereik van “gewone gebruikers” en maakt energieadviezen goedkoper en/of van betere kwaliteit
- bestuurders en actieve sympathisanten van ECoOB volgen opleiding en zelfstudie
 - over toekomstgerichte technologieën zoals energiedelen, slim lokaal netwerk (cVPP), optimaal energiebeheer (EMS), duurzame mobiliteit en verwarming
 - in het kader van EU Rhedcoop: ESCO voor energetische renovatie publieke gebouwen en woningen

Voorbeeld van opleiding van ESCO burger(coöperatie)s onder de vleugels van provincies Vlaams Brabant en Oost Vlaanderen

- Het Rhedcoop project (EU Interreg)

- demoprojecten halen resultaten voor klimaat via ESCO's met burgerparticipatie
- webinars met deskundige uitleg (Energinvest, Belfius...) over ESCO's voor klimaatprojecten
- uitwisseling tussen demoprojecten en antwoorden op hun vragen
- aanbod ontwikkelen van MOOCS (massive open online course)
- samenwerking met Rescoop.Vlaanderen voor doorstroming resultaten naar Rescoops
- vanuit demoproject (Minder=Meer vzw) wordt meegewerkt met ECoOB en wordt gemeenschappelijk project voorbereid (ESCO voor PV voor lage inkomensgroep)

Agenda

9u00 – 9u10	Welkom & agenda van de dag
9u10 – 9u30	LICHT Vlaams-Brabant: Lokaal Initiatief voor Hernieuwbare Transitie
<i>(Hilde Hacour – Provincie Vlaams-Brabant)</i>
9u30 – 9u50	Burgerparticipatie en publiek-private samenwerking versnellen klimaattransitie in Oost-Brabant
<i>(Leo D'haese – ECoOB)</i>
9u50 – 10u10	Aanjagen – exploiteren – verbinden
<i>(Martijn Messing – projectleider Programma sociale innovatie, Samenwerking provincie Brabant/Enpuls)</i>
10u10 – 10u30	Verschillende kijken op de stimulering van energiegemeenschappen in de Nederlandse context van meerlagig bestuur
<i>(Rien de Bont – TUEindhoven)</i>

Aanjagen – Exploiteren – Verbinden

Een kijk op energie-gemeenschappen

25 mei 2021 - 9u00 tot 12u00 - Zoom

25 mei 2021

Martijn Messing, projectleider
programma Sociale innovatie
(samenwerking Brabant – Enpuls)

Martijn.messing@enpuls.nl

Mobiel: 06-46236839

- **Programma Sociale Innovatie:**
 - Focus op mee kunnen doen / toegang tot de energietransitie voor alle Brabanders
 - Leren door te doen
 - Pilots verdeeld over de thema's
 - Elektra
 - Warmte
 - Reductie
 - Terugkerende thema's
 - Governance vraagstukken
 - Financierings vraagstukken
 - Wet®elgeving vraagstukken
 - Human nature (kennis van emoties en gedrag).

Inventarisatie LEC's Metropoolregio Eindhoven

Elsendorp:
small village,
great people

Inleiding

Doelstelling & project omschrijving

De komende jaren komt er veel op de LEC's af. Zo is er een klimaatpakkoord gesloten waarin een ambitie van 50% lokaal eigendom rondom energie opwek is opgenomen. Daarnaast worden er op dit moment Regionale Energie Strategieën geschreven welke straks lokaal/regionaal moeten worden uitgevoerd. Hierbij wordt gekeken naar de LEC's, omdat zij dichtbij de burgers opereren.

Deze inventarisatie heeft als doel om in kaart te brengen wat de huidige activiteiten zijn van de LEC's, welke kennis ze bezitten, hoe ze hun rol zien nu en in de toekomst, wat de toekomstplannen zijn en wat de organisatorische spankracht is. Tevens wordt gevraagd naar de beschikbare faciliteiten, waaraan gebrek is en hoe ze aankijken tegen samenwerking in de regio.

Het eindproduct bestaat bewust niet uit een uitgewerkt voorstel voor samenwerking, maar eerder een richting waar de LEC's samen mee verder kunnen. Het geeft handvatten om een gezamenlijke aanpak/samenwerking te definiëren. Door de inventarisatie leren de LEC's elkaar beter kennen wat afstemming, samenwerking en professionalisering zal/kan bevorderen. Tevens kan de vergaarde informatie gebruikt worden richting de RES om aan te geven wat er nodig is om de LEC's sterk genoeg te maken om een voorname rol te spelen in de hele energietransitie.

Onderdeel 3

Aanbevelingen – deze thema's verdienen uitwerking

3. Regionale ondersteuning

De meeste LEC's hebben een gebrek aan capaciteit en zijn daarnaast het liefst bezig met de projecten. Daarbij is er ook een gebrek aan kennis op het gebied van communicatie.

Voor deze onderdelen kijken de LEC's nadrukkelijk naar de regio:

- Communicatie (marketing & organisatie bijeenkomsten)
- Projectleiding (pooling)
- Back-office (ict/administratie/secretariaat)
- Energieloket op (sub)regionaal niveau

Aanjagen – exploiteren –
verbinden

Een kijk op energie
gemeenschappen

Verleden en heden

• Aanjagen

Activiteiten ondersteund:

- Zonnecoaches Brabant
- Energieadvies van Onderop
- Thuis energie besparen doe je zo
- Opleiding Energiecoaches WB
- Inzet ervaringsdeskundigen zon – warmte – juridisch – financieel
- EVI Energie Voor Iedereen

▲ Foto ter illustratie. © ANP XTRA

Opgewekt Drimmelen kan met 'Zondeelen' het Zwaluwse dak op

LAGE ZWALUWE / HOOG ZWALUWE - Nog niet alle 'Zondeelen' zijn verkocht, maar toch gaan dit voorjaar de zonnepanelen van Opgewekt Drimmelen het dak op.

Exploiteren

- Activiteiten ondersteund:
 - Zonnecoaches Brabant
 - Energie A16
 - ECCO
 - Opzet Zon nefonds / zonnebank
 - Handreiking 50% eigendom
 - Diverse projecten ondersteund
 - Kennisdelen financieren
 - Ondersteunen regionaal samenwerken
 - Kostprijs + model collectieve warmte

Sterk Dorp

Lokaal Sociaal & Cultuur

De Arend

'Leven van de wind' vroeger en nu. Het Traais Energie Collectief voelt zich verbonden met dorpsmolen De Arend.

Puzzelbad

Het Puzzelbad is straks duurzaam verwarmd en vaker open. Het Traais Energie Collectief zet zich hiervoor in.

Sportaccomodaties

Duurzame energie en een lagere energierekening voor de voetbal- en tennisvereniging. Sporten in Terheijden blijft fijn.

Scholen

Wie de jeugd heeft heeft de toekomst. Het Traais Energie Collectief wil meer aandacht voor duurzame energie op de scholen in Terheijden. Op

Lokaal Economisch

Eigendom

Traaise energievoorz
eigendom, echte zeg

Brede particip

Laagdrempelige fin
kunnen doen. Zo cre

Duurzaam fon

Een duurzaam fonds
ondersteunen. Wat is o

Financieel rendeme

Het financieel rendement blij
zelf zeggenschap over.

Verbinden

- Activiteiten ondersteund:
- Warme Kernen
 - O.a. Hedikhuizen - Prinsenbeek
– Nispen – Dotterveld – 't Zand
– Udenhout - Fabriekskwartier
- Energie A16
- ECCO
- Heldenreis Traais Energie Collectief
- Energie café's
- EVI Energie Voor Iedereen
- Ondersteunen regionaal samenwerken

Aanjagen – exploiteren –
verbinden

Een kijk op energie-
gemeenschappen

Toekomst

Proloof
oproep tot
avontuur.

Het begint met een Droom

de droom wordt een
Plan

Ervolgt een oproep
tot avontuur

De droom:

een energieneutraal dorp voor en van de Terheijdenaren. En nog mooier: met opbrengsten voor het dorp. Een dorp met een eigen warmtenet dat warmte en energie uit de Mark haalt, met windmolen De Noord, het zonnepark De Bergen, met aardwarmte uit de Bergen, met zonnepanelen op daken, energiebesparing voor de woningen. Met geld uit projecten dat geïnvesteerd kan worden in "het Sterker Dorp". Echt iets van en voor het dorp zelf.

Extra zon zorgt voor negatieve stroomprijzen

De onverwachte zonnestralen tijdens de middag hebben gedurende enkele uren voor negatieve stroomprijzen gezorgd. Het is een fenomeen dat we meer en meer zullen meemaken, klinkt het.

▲ Voorbeeld van een zonneweide waar de panelen de hele dag door maximaal zon vangen. © nvt

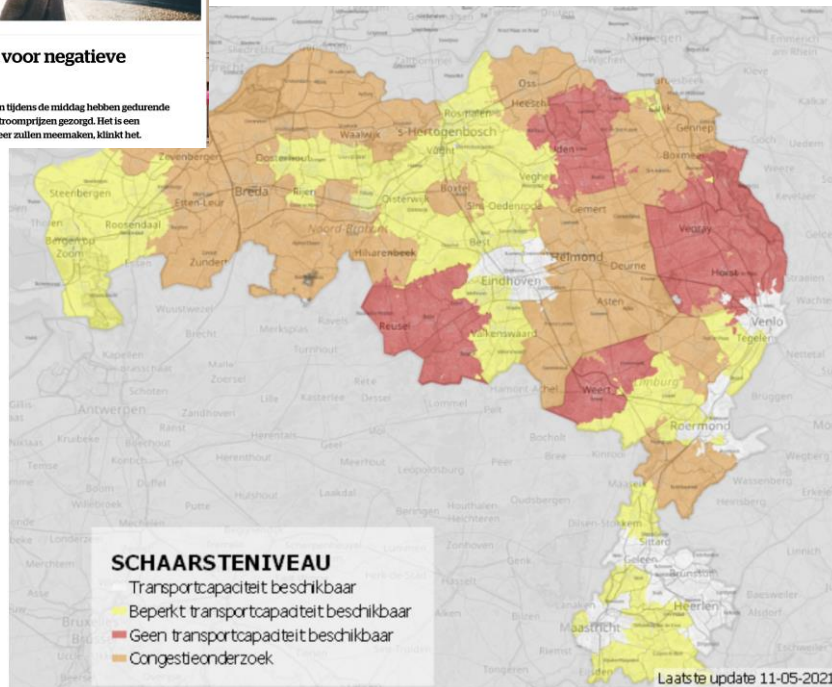
'Wildwest in de Midden-Brabantse polder': run op zonneweiden

TILBURG - Projectontwikkelaars hebben in Midden-Brabant al vele tientallen hectaren agrarische en braakliggende grond vastgelegd om vol te leggen met zonnepanelen. Nog altijd speuren ze naarstig naar percelen waar zo'n zonneweide kans maakt.

Ben Ackermans 03-04-18, 20:01 Bron: BD

„Het is wildwest in de polder“, zegt Martijn Messing uit Dongen, verbonden aan

OP WEG NAAR EEN STOERE WIJK

■ Duurzaam wonen

Fabriekskwartier wordt een voorbeeld op het gebied van duurzaam wonen. Hier komt een energievriendelijke ontwikkeling met een variatie aan woningen en een groene openbare ruimte van hoge kwaliteit. Hier is sprake van innovatie van mobiliteit, water en groen en ruimte voor ontmoeting. Daarnaast komt er een diversiteit aan woningtypen en ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid aan huis. Bij de ontwikkeling zijn de actuele wensen van de actieve stedeling leidend. Vervolgens leggen wij de lat hoog ten aanzien van de uitvoering.

■ Fabriekskwartier brengt je thuis

Fabriekskwartier is de naam van een nieuwe woonbuurt aan de Piushaven in Tilburg. Een stoere wijk met een ruw randje. Een toonbeeld van duurzaamheid met een industriële uitstraling. Al deze elementen komen bij elkaar in een innovatief plan, dat wij de komende jaren ontwikkelen en realiseren.

Unieke locatie

De ligging dichtbij het centrum van Tilburg, midden in het Piushavengebied en tegen de AaBe-fabriek aan, maakt Fabriekskwartier tot een unieke plek. Horeca, winkels, water; alle gewenste functies zijn aanwezig om hier een dynamische woonomgeving te creëren. Tegelijkertijd kenmerkt deze plek zich door rust. Het gebied ligt in de luwte van drukke verkeerswegen zodat nieuwe bewoners profiteren van de kwaliteiten van de stad en een thuis vinden in de geborgenheid van hun woonbuurt.

Conclusies kostprijs+ model

▼ Situatie 1:

- ▶ zonder subsidies (bijvoorbeeld SDE++) ACM max. noodzakelijk voor businesscase (spelen met ACM-tarieven niet mogelijk) **€ 1.511 per woning/jaar**.
- ▶ met SDE++ gemiddeld **€ 176/woning/jaar** aan extra opbrengsten, en dus €176 ruimte om tarieven te verlagen.

€ 600 p/jr x 400
huishoudens

▼ Situatie 2 (Fabriekskwartier)

- ▶ O.b.v. ACM-max tarieven **zonder** SDE++ warmterekening/woning/jaar **€ 1.303**
- ▶ O.b.v. ACM-max tarieven **met** SDE++ warmterekening/woning/jaar **€ 1.100**
- ▶ Participatiemodel **zonder** SDE++ warmterekening/woning/jaar **€ 912**
- ▶ Participatiemodel **met** SDE++ warmterekening/woning/jaar **€ 709**
- ▶ In participatiemodel worden lasten verhoogd met **€ 58/woning/jaar** aan hypotheekrente i.v.m. aansluitbijdrage in verkoopprijs. (*€ 37 rekening houdend met hypotheekrenteaftrek*)
- ▶ Alle bedragen zijn gemiddelden over 30 jaar

Energiesysteem morgen:

Productie is **centraal** én voor een belangrijk deel **gedecentraliseerd**

Productie is grotendeels **niet vrij regelbaar**

Vraag en aanbod worden door een **groot aantal spelers** bepaald, die vanuit eigen belangen handelen, dit betreft ook spelers in nieuwe rollen

Consumenten **hebben invloed**

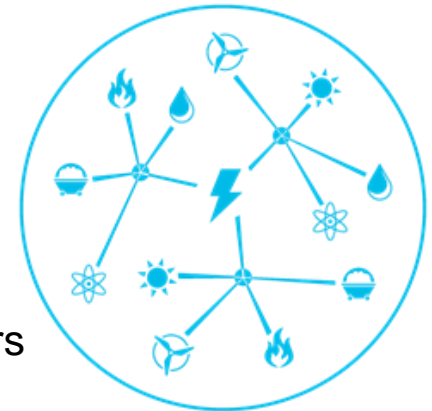
Prijsvorming is **grillig** (pieken, capaciteit, flexibiliteit)

Energievraag slecht voorspelbaar en minder stabiel

Europese regelgeving die burgers, communities

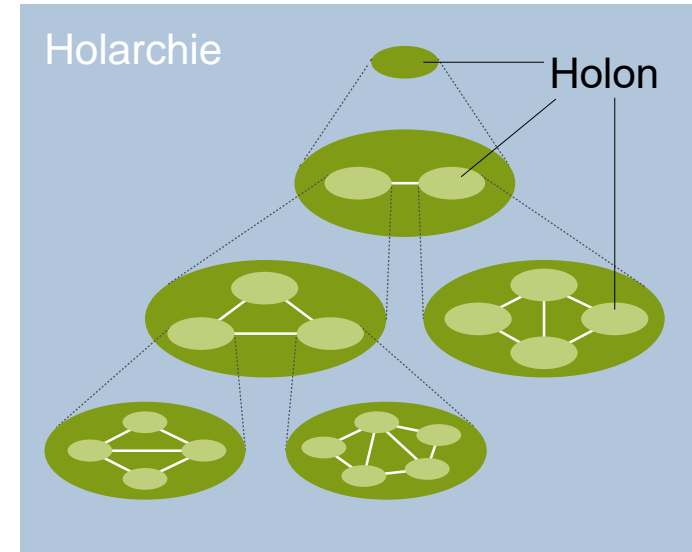
en aggregators meer rechten geeft

meer invloed van gebruikers

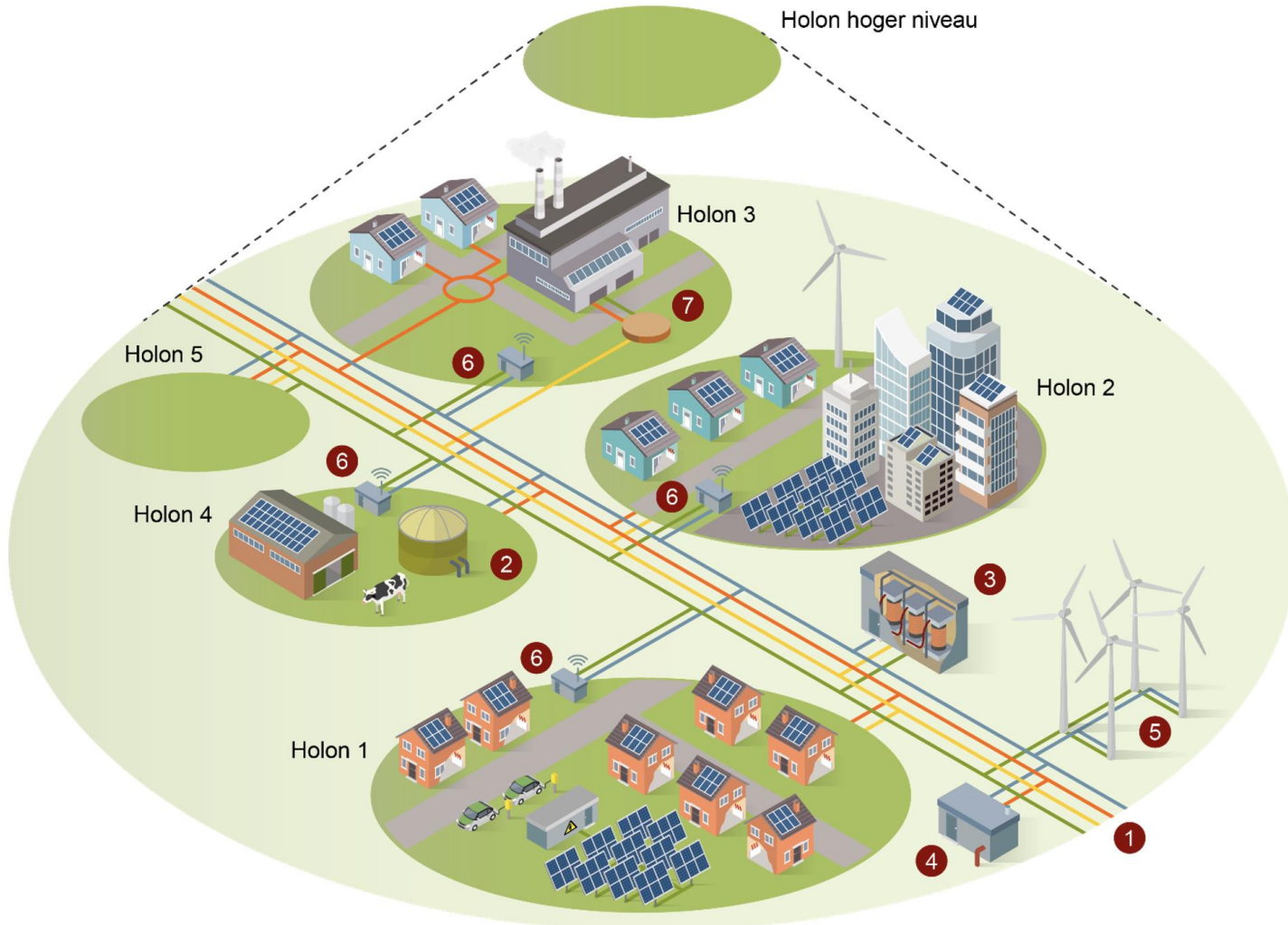

Holarchie

- **Holon:** een entiteit die tegelijkertijd zelfstandig is én onderdeel is van een geheel. Holons zijn zelfstandige eenheden die een zekere mate van autonomie bezitten, maar tegelijkertijd ook onderhevig zijn aan controle vanuit een of meer hogere niveaus.
- **Holarchie:** een hiërarchie van zelfregulerende Holons die:
 1. Functioneren als autonome eenheden, eventueel sturend op gesubordineerde Holonen
 2. Als afhankelijke onderdelen in ondergeschiktheid aan controles op hogere niveaus
 3. In coördinatie met hun lokale omgeving.

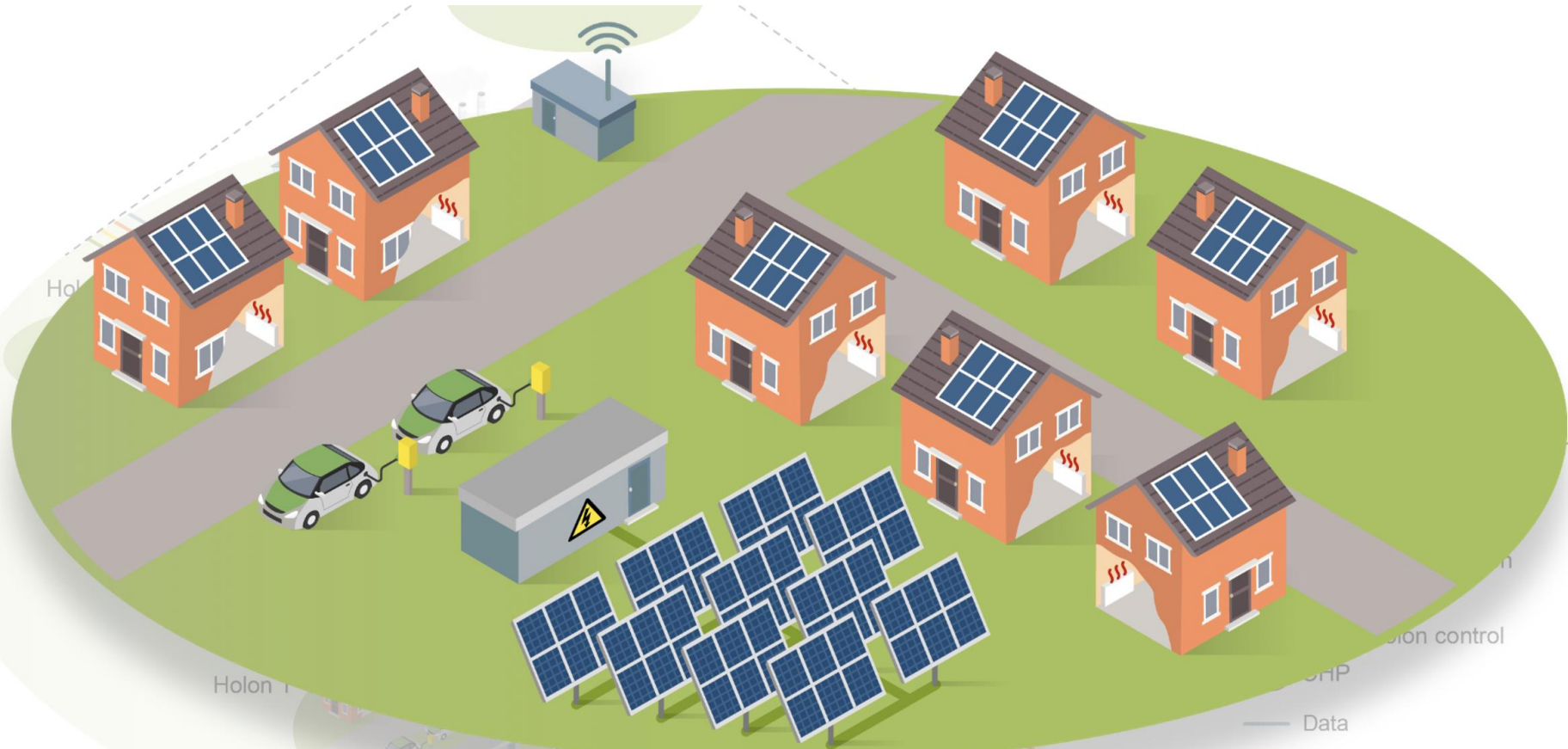

Holon hoger niveau

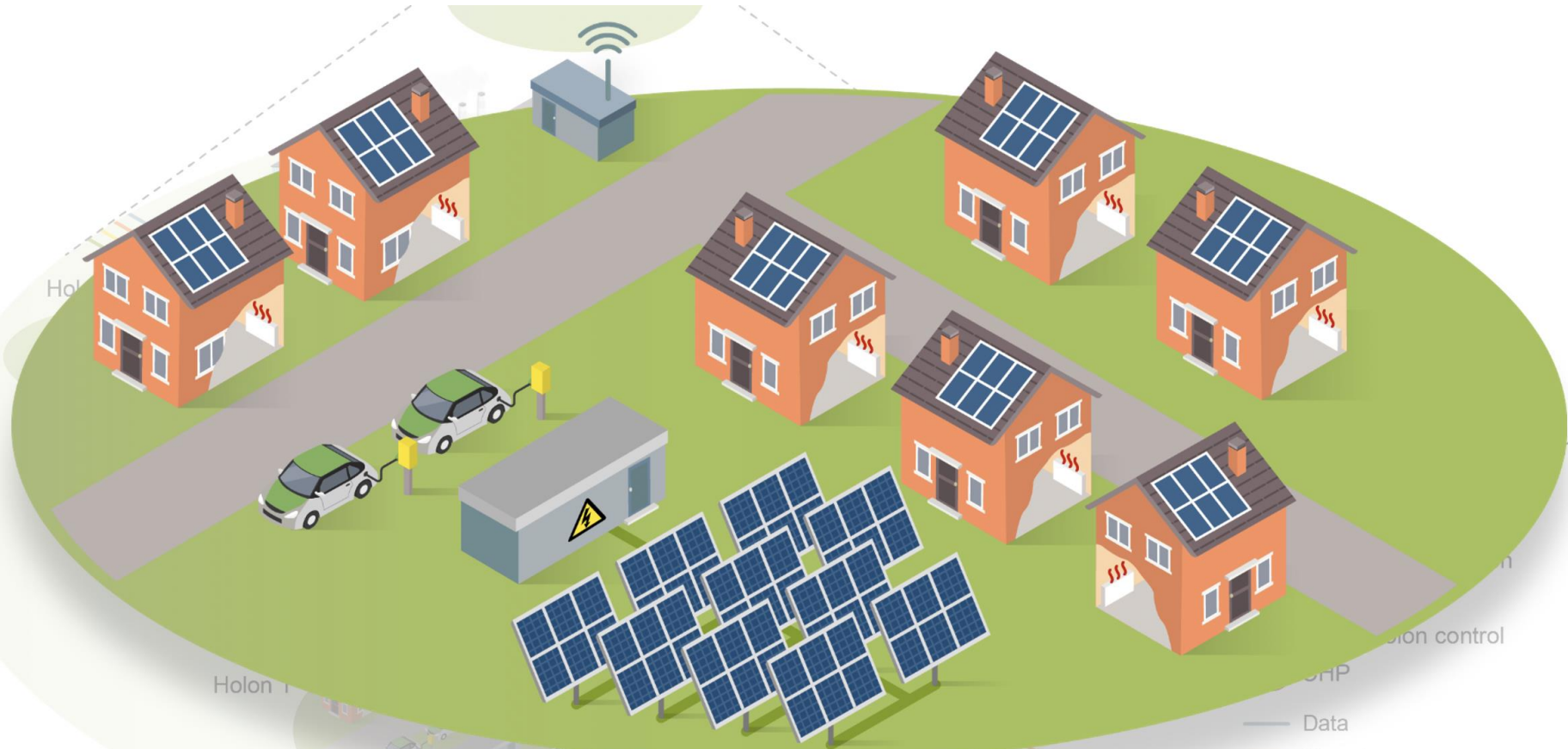

- 1 Smart multi-commodity grid
 - 2 Biogas
 - 3 Power to gas
 - 4 Geothermische bron
 - 5 Windpark
 - 6 Smart holon control
 - 7 CHP
- Data
 - Warmte
 - Gas
 - Elektriciteit

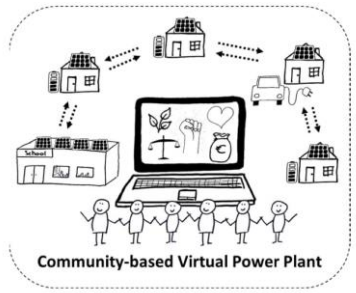
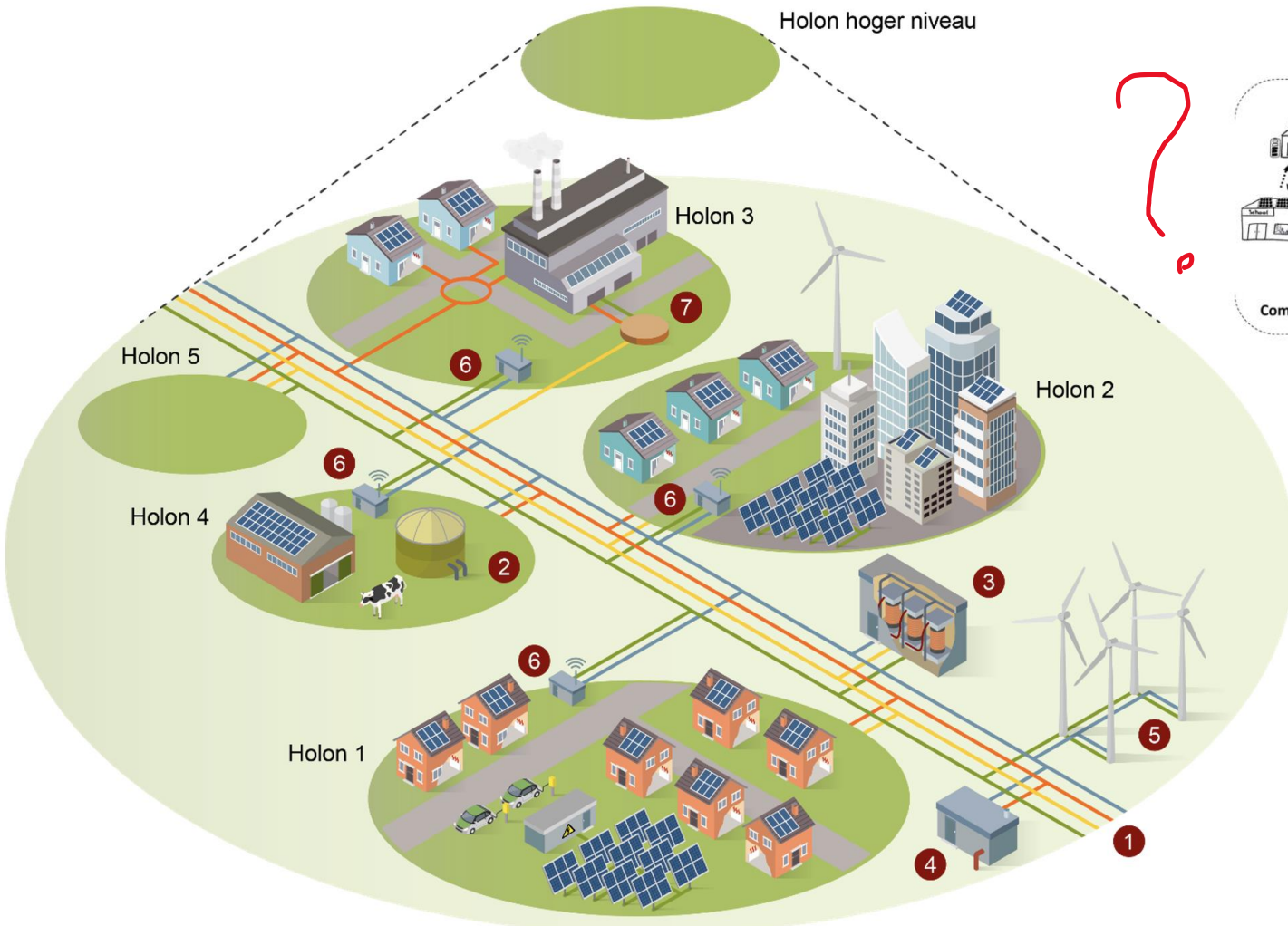
In de buurt komt alles samen

Energie gemeenschap ?

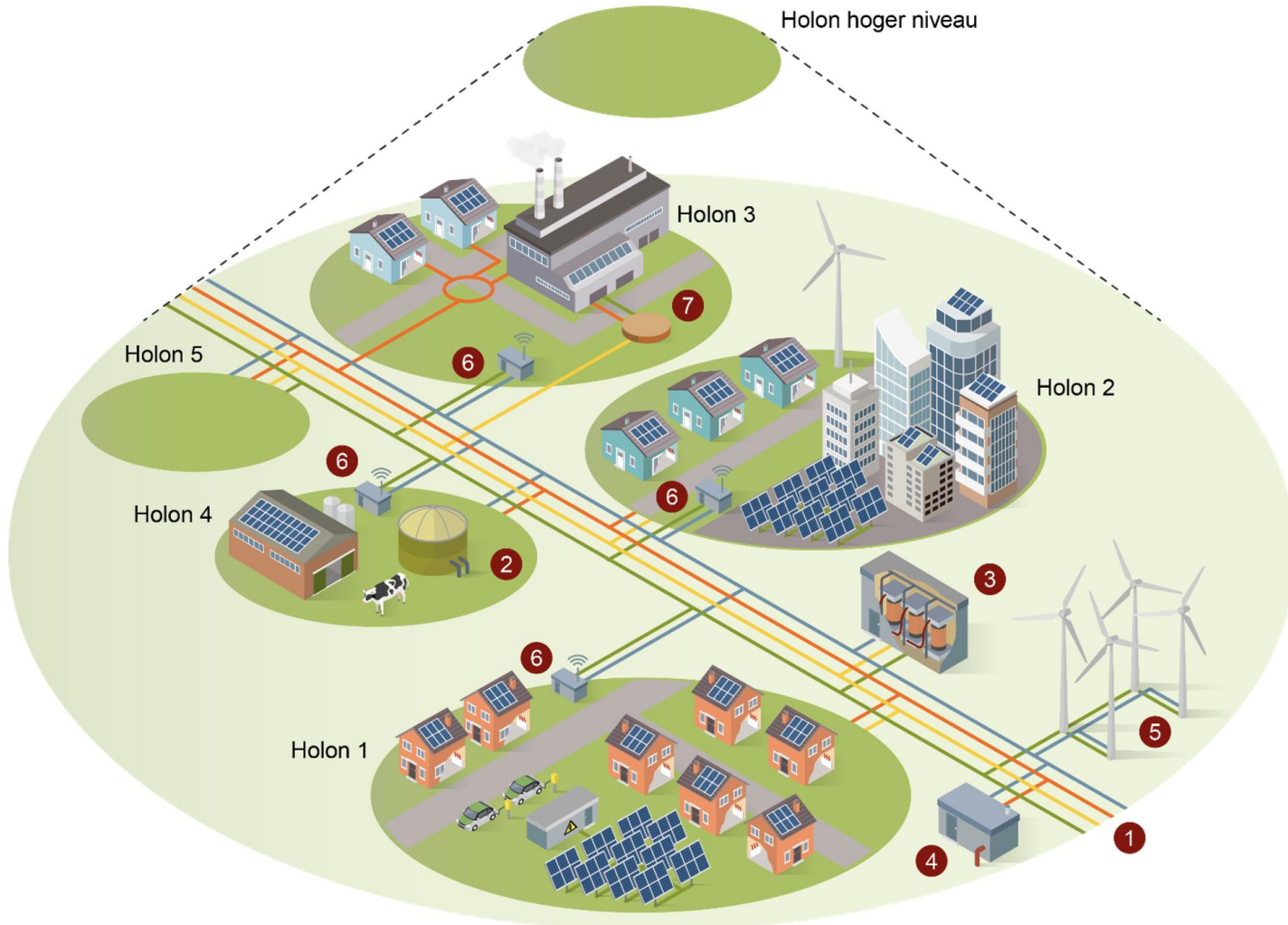
Holon hoger niveau

- 1 Smart multi-commodity grid
- 2 Biogas
- 3 Power to gas
- 4 Geothermische bron
- 5 Windpark
- 6 Smart holon control
- 7 CHP

- Data
- Warmte
- Gas
- Elektriciteit

Holon hoger niveau

Van de
gemeen-
schap?

- 1 Smart multi-commodity grid
- 2 Biogas
- 3 Power to gas
- 4 Geothermische bron
- 5 Windpark
- 6 Smart holon control
- 7 CHP

- Data
- Warmte
- Gas
- Elektriciteit

OP WEG NAAR EEN STOERE WIJK

■ Duurzaam wonen

Fabriekskwartier wordt een voorbeeld op het gebied van duurzaam wonen. Hier komt een energievriendelijke ontwikkeling met een variatie aan woningen en een groene openbare ruimte van hoge kwaliteit. Hier is sprake van innovatie van mobiliteit, water en groen en ruimte voor ontmoeting. Daarnaast komt er een diversiteit aan woningtypen en ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid aan huis. Bij de ontwikkeling zijn de actuele wensen van de actieve stedeling leidend. Vervolgens leggen wij de lat hoog ten aanzien van de uitvoering.

■ Fabriekskwartier brengt je thuis

Fabriekskwartier is de naam van een nieuwe woonbuurt aan de Piushaven in Tilburg. Een stoere wijk met een ruw randje. Een toonbeeld van duurzaamheid met een industriële uitstraling. Al deze elementen komen bij elkaar in een innovatief plan, dat wij de komende jaren ontwikkelen en realiseren.

Unieke locatie

De ligging dichtbij het centrum van Tilburg, midden in het Piushavengebied en tegen de AaBe-fabriek aan, maakt Fabriekskwartier tot een unieke plek. Horeca, winkels, water; alle gewenste functies zijn aanwezig om hier een dynamische woonomgeving te creëren. Tegelijkertijd kenmerkt deze plek zich door rust. Het gebied ligt in de luwte van drukke verkeerswegen zodat nieuwe bewoners profiteren van de kwaliteiten van de stad en een thuis vinden in de geborgenheid van hun woonbuurt.

Meer energiegemeenschappen?

- In onze buurt komt alles samen
- Toegang tot de bronnen
- Transparant over de kosten
- Iedereen kan mee
- Vorm volgt functie
- Samenwerken inwoners – bedrijven overheid
- Waar een wil is is een weg of een omweg
- Het is mensenwerk, geen CO2tonnen jacht
- Balans vrijwillig – professioneel
- Aanjagen & exploiteren & verbinden

Aanjagen – Exploiteren – Verbinden

Een kijk op energie-gemeenschappen

25 mei 2021

Martijn Messing, projectleider
programma Sociale innovatie
(samenwerking Brabant – Enpuls)

Martijn.messing@enpuls.nl

Mobiel: 06-46236839

Dank voor uw
aandacht

Agenda

9u00 – 9u10	Welkom & agenda van de dag
9u10 – 9u30	LICHT Vlaams-Brabant: Lokaal Initiatief voor Hernieuwbare Transitie
<i>(Hilde Hacour – Provincie Vlaams-Brabant)</i>
9u30 – 9u50	Burgerparticipatie en publiek-private samenwerking versnellen klimaattransitie in Oost-Brabant
<i>(Leo D'haese – ECoOB)</i>
9u50 – 10u10	Aanjagen – exploiteren – verbinden
<i>(Martijn Messing – projectleider Programma sociale innovatie, Samenwerking provincie Brabant/Enpuls)</i>
10u10 – 10u30	Verschillende kijken op de stimulering van energiegemeenschappen in de Nederlandse context van meerlagig bestuur
<i>(Rien de Bont – TUEindhoven)</i>

Verschillende visies op de stimulering van energiegemeenschappen in de Nederlandse context van meerlagig bestuur

25-05-2021

Rien de Bont, master student Innovation Sciences

Agenda

1. Voorstellen
2. Probleemstelling
3. Analytische bril: Michel Foucault
4. Methode
5. Resultaten
6. Lessen
7. Afsluiting

Voorstellen

- Rien de Bont
- Opleidingen: Filosofie (UvT) en Innovation Sciences(TU/e)
- Midden in onderzoek, dus testen van ideeën
- Feedback is van harte welkom

Probleemstelling

- Rol energiegemeenschappen/coöperatie in wetgeving
- *Crowding out of co-productie?* (Mensink, 2017)
- Mobiliseren van burgers voor creëren draagvlak -> vraag naar *Macht/Power*

Analytische bril: Michel Foucault

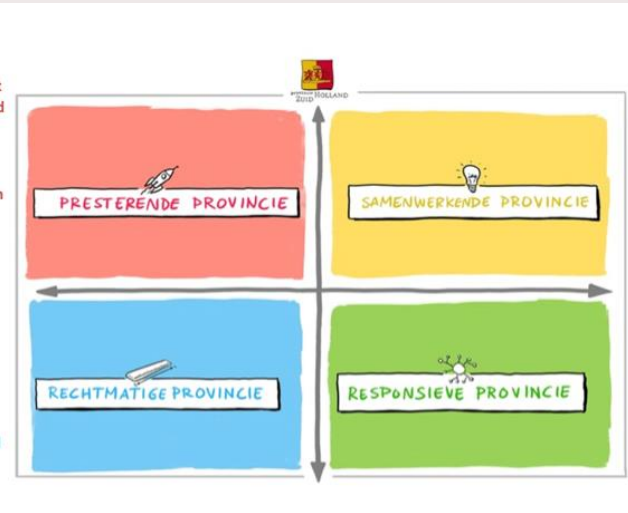
- Naoorlogse Filosoof
- Hoe wordt er gedacht over “besturen” (*Governmentality*)?
- Middeleeuws – Raison d’etat – liberalisme – Neo-liberalisme
- Mijn vraag: Als we naar stimulering van energiecoöperaties kijken, wat is dan het volgende hoofdstuk?

Methode

Overkoepelend idee achter “Hoe te besturen”

- “Tussenruimte” & Kwadrantenmodel als “Least Governance”
- Revolutie ideeën en bestuurlijke praktijk: Van specifieke instrumenten naar onderhandelingen tussen ideeën achter bestuur
- Kennisdeling als instrumenten/mechanismes

Waarom energiecoöperaties stimuleren?

Vooral: Draagvlak,
“coöperatie als toetje”

EnergieSamen: “Energy
Democracy”

Hoe energiecoöperaties stimuleren?

Zelfstandige coöperaties met écht 50% bezit

Argumenten:

- Opbouw zelfstandige coöperatieve structuur
- “echt” democratisch vanwege coöperatieve rechtsvorm
- Investeren met publiek geld kan falen!

Samen ontwikkelen met BOM, opbrengsten komen via stichting bij coöperatie terecht

Argumenten:

- Minder risico
- WindA16 specifiek: Rechtvaardige verdeling waardesprong & betere representatie lokale bevolking

Lessen:

- Huidige circulatie van ideeën is niet vanzelfsprekend. Is dit wel transparant?
- Idee van “Maatwerk” per RES/gemeente gaat voorbij aan politieke implicaties van modellen stimuleren coöperaties

Afsluiting

Bedankt!

Ik ben benieuwd naar jullie feedback

m.h.j.d.bont@student.tue.nl

Agenda

10u30 - 10u40	PAUZE
10u40 – 11u00	Panel debat
11u00 – 11u10	Inleiding van het policy lab
11u10 – 11u50	Policy lab break-out sessies
11u50 – 12u00	Plenaire feedback & verdere stappen

Panel debat

Hilde Hacour – Provincie Vlaams-Brabant

Leo D'Haese – ECoOB

Martijn Messing – Enpuls

Rien de Bont – TUEindhoven

Moderator: Erik Laes - TUEindhoven

Advancing Renewable
Energy Communities

Agenda

10u30 - 10u40	PAUZE
10u40 – 11u00	Panel debat
11u00 – 11u10	Inleiding van het policy lab
11u10 – 11u50	Policy lab break-out sessies
11u50 – 12u00	Plenaire feedback & verdere stappen

Policy lab

Erik Laes – TUEindhoven

Advancing Renewable
Energy Communities

Praktische afspraken

- iedereen wordt toegewezen aan een break-out room met moderator
- na 40 minuten worden de break-out rooms gesloten en komt iedereen automatisch terug in plenaire sessie
- tijdens brainstormsessie wordt gebruik gemaakt van Miro
- link naar Miro whiteboard zal gedeeld worden via chat in break-out room
- elke break-out room heeft rapporteur
- elke break-out room start opname

Inleiding policy lab

- In hoeverre moeten lokale overheden (bv. gemeente, provincie, RES-regio) energiegemeenschappen faciliteren? (positionering op as) (10')
- Stel: je kunt als lokale overheid maar aan één energiegemeenschap ondersteuning geven. Welk criterium is dan doorslaggevend bij een keuze? (3 stemmen) (10')
- Hoe kunnen lokale overheden ervoor zorgen dat energiegemeenschappen een zo breed mogelijk draagvlak hebben? (3 stemmen) (10')
- Welk type energiegemeenschap zouden lokale overheden (bv. gemeente, provincie, RES-regio) vooral moeten stimuleren? (positionering op as) (10')

Agenda

10u30 - 10u40	PAUZE
10u40 – 11u00	Panel debat
11u00 – 11u10	Inleiding van het policy lab
11u10 – 11u50	Policy lab break-out sessies
11u50 – 12u00	Plenaire feedback & verdere stappen

Plenaire feedback & vervolgstappen

Erika Meynaerts – VITO/Energyville

Advancing Renewable
Energy Communities

Thematische WS 1

- Datum: 25 mei 2021 (via Zoom)
- Interactie tussen lokaal beleid en energiegemeenschappen

Country Desk 2

- Datum: November/December 2021, Plaats: ?
- Topic: validering van COME RES deliverables (e.g. startcondities, potentieel, business modellen, goede praktijken, ondersteunend kader)

Thematische WS 2

- Datum: Mei/Juni 2022, Plaats: ?
- Topic: bvb. sustainability scorecard
- Policy lab: bvb. ontwikkelen van actieplan voor doelregio's

Consultaties

- April 2022 – September 2022: individuele stakeholder consultaties

Country Desk 3

- Datum: November/December 2022, Plaats: ?
- Topic: validering van COME RES deliverables

Survey

Erika Meynaerts – VITO/Energyville

Advancing Renewable
Energy Communities

CONTACT (Vlaanderen)

Erika Meynaerts

erika.meynaerts@vito.be

+32 14 33 59 55

CONTACT (Nederland)

Erik Laes

e.j.w.laes@tue.nl

+31 40 247 6126

FOLLOW

E info@come-res.eu

W www.come-res.eu

Twitter [@comeres_eu](https://twitter.com/comeres_eu)

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 953040. The sole responsibility for the content of this document lies with the COME RES project and does not necessarily reflect the opinion of the European Union.